

Data: 27.07.2021

Dotyczy: [Rzeczpospolita](#)

UMOWA CASH POOLINGU – KONSEKWENCJE BILANSOWE I PODATKOWE

Cash pooling jest popularnym instrumentem zarządzania płynnością finansową podmiotów działających w ramach grupy kapitałowej. Polega na pokrywaniu niedoborów finansowych jednej spółki z nadwyżek wypracowanych przez inną spółkę wchodzącą w skład jednej grupy.

Dzięki wzajemnemu bilansowaniu nadwyżek i niedoborów pieniężnych pomiędzy podmiotami powiązanymi cash pooling stanowi alternatywę dla finansowania zewnętrznego. Korzystanie z umowy cash pooling wymaga prawidłowej ewidencji księgowej oraz niesie za sobą określone konsekwencje podatkowe.

Umowa cash pooling jest zaliczana na gruncie prawa cywilnego do umów nienazwanych. Mechanizm wzajemnego rozliczania niedoborów i nadwyżek pieniężnych opiera się na przesyłaniu zasobów pieniężnych spółek na wspólne konto, którym zarządza pool leader. Zazwyczaj funkcję tę pełni bank lub podmiot wchodzący w skład grupy kapitałowej.

Rozdzielanie zasobów pieniężnych pomiędzy podmiotami powiązanymi może następować na dwa sposoby:

- 1) w formie rzeczywistej – dochodzi do fizycznego przesyłania środków pieniężnych między rachunkami spółek grupy kapitałowej;
- 2) w formie wirtualnej – nie dochodzi do rzeczywistego transferu środków pieniężnych, ale pool leader kontroluje rachunki uczestników i na podstawie ujemnych lub dodatnich sald nalicza oprocentowanie.

KSIĘGI RACHUNKOWE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Saldo środków pieniężnych z tytułu rozliczeń pomiędzy jednostką a pool leaderem jest wykazywane na koncie „Pozostałe rozrachunki – cash pooling”. Jeżeli na dzień bilansowy konto wykazuje saldo debetowe, to prezentowane jest bilansie w pozycji A.B.II.1.b (należności krótkoterminowe – od jednostek powiązanych – inne) lub w pozycji A.B.III.1.a.4 (inwestycje krótkoterminowe – w jednostkach powiązanych – inne krótkoterminowe aktywa finansowe). Informację o wyborze prezentacji cash pooling należy opisać we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego oraz w polityce rachunkowości. Natomiast, jeżeli konto wykazuje saldo kredytowe, to należy je prezentować w pozycji P.B.III.1.b (zobowiązania krótkoterminowe od jednostek powiązanych – inne).

Odsetki z tytułu cash pooling ujmowane są w księgach w momencie ich naliczenia. Bez znaczenia jest data ich zapłaty lub otrzymania. Odsetki naliczane od salda dodatniego prezentowane są w rachunku wyników w pozycji G.II.1 (przychody finansowe z tytułu odsetek od jednostek obowiązanych), a od salda kredytowego w pozycji H.I.1 (koszty finansowe z tytułu odsetek od jednostek powiązanych).

UWAGA!

Jednostki zobowiązane do sporządzania rachunku przepływów pieniężnych korygują przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej o zmianę stanu należności lub zobowiązań z tytułu cash pooling. Prezentują te przepływy w działalności inwestycyjnej.

PRZYKŁAD

Jednostka w roku poprzednim wykazała w bilansie w pozycji A.B.II.1.b należności z tytułu umowy cash pooling w wysokości 120 000 zł. W tym roku saldo z tego tytułu opiewa na kwotę 114 000 zł. Ponadto, jednostka otrzymała odsetki w wysokości 4000 zł z tytułu tej samej umowy. Jednostka sporządza rachunek przepływów pieniężnych metodą pośrednią.

O zmianę stanu należności w wysokości 6000 zł należy skorygować przepływy środków pieniężnych, prezentując ją w przepływach inwestycyjnych w pozycji „Wydatki na aktywa finansowe w jednostkach powiązanych”. Natomiast odsetki otrzymane w wysokości 4000 zł należy przedstawić w przepływach pieniężnych z działalności operacyjnej w pozycji „Odsetki i udziały w zyskach” oraz w przepływach z działalności inwestycyjnej w pozycji „Wpływy z aktywów finansowych w jednostkach powiązanych”.

KONSEKWENCJE PODATKOWE PODATEK OD CZYNNOŚCI CYWILNOPRAWNYCH

Umowa cash pooling, jako umowa nienazwana, nie została wymieniona w art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych. Nie można jej też utożsamiać z żadną z czynności wskazanych w tym przepisie, dlatego nie podlega opodatkowaniu wymienionym podatkiem (vide: interpretacja indywidualna dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 30 maja 2018 r., 0111-KDIB22.4014.64.2018.1.MZA).

PODATEK OD TOWARÓW I USŁUG

Wzajemne rozliczenia pomiędzy podmiotami wchodzącymi w skład grupy kapitałowej nie podlegają również opodatkowaniu podatkiem VAT. Uczestnicy cash pooling nie dokonują świadczenia usług, o którym mowa w art. 5 ust.1 ustawy o VAT. Natomiast czynności zarządzania płynnością finansową wykonywane przez pool leadera należy traktować jako usługi pośrednictwa finansowego, które korzystają ze zwolnienia z VAT.

PODATEK CIT

Zgodnie ze stanowiskiem dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej, wyrażonym w interpretacji indywidualnej z 29 sierpnia 2018 r. (0114-KDIP2-2.4010. 313.2018.2.AS), na gruncie ustawy o CIT) neutralne podatkowo są transfery środków dokonywane pomiędzy uczestnikami cash pooling. Odsetki otrzymane przez uczestnika cash pooling stanowią realne i trwałe przysporzenie majątkowe, w konsekwencji powodują powstanie przychodu podatkowego.

Zgodnie z art. 12 ust 4 pkt. 2 ustawy o CIT przychód podatkowy powstaje w momencie jego wpływu na rachunek uczestnika. Z drugiej strony odsetki zapłacone przed podmiot biorący udział we wzajemnych rozliczeniach stanowią uszczuplenie jego majątku i będą stanowiły koszt podatkowy.

Stosownie do art. 16 ust. 1 pkt 11 ustawy o CIT nie uznaje się za koszt uzyskania przychodu naliczonych, lecz niezapłaconych albo umorzonych odsetek od zobowiązań, dlatego też odsetki będą stanowiły koszt podatkowy w momencie ich zapłaty.

UWAGA!

Możliwość zaliczenia odsetek do kosztów uzyskania przychodu powinna być oceniana z perspektywy art. 15c ustawy o CIT, ponieważ odsetki zapłacone w ramach rozliczeń cash pooling podlegają regulacjom dotyczącym wyłączenia z kosztów podatkowych kosztów finansowania dłużnego.

Umowa cash pooling jest zawierana pomiędzy podmiotami wchodzącymi w skład grupy kapitałowej, dlatego często odsetki wypłacane są przez podmiot krajowy na rzecz podmiotu, który nie posiada siedziby na terytorium Polski.

Stosownie do art. 21 ust. 1 pkt 1 ustawy o CIT zapłata odsetek na rzecz nierezydenta podlega opodatkowaniu zryczałtowanym podatkiem. W konsekwencji podmiot wypłacający odsetki zobowiązany jest pobrać i wpłacić na rachunek właściwego urzędu skarbowego podatek u źródła z zastosowaniem stawki 20 proc. Ustawa o CIT przewiduje warunki, jakie muszą zostać spełnione, aby skorzystać ze zwolnienia z opodatkowania. Przepisy dotyczące opodatkowania podatkiem u źródła stosuje się z uwzględnieniem postanowień umów o unikaniu podwójnego opodatkowania, których stroną jest Polska.

Zastosowanie stawki podatku wynikającej z właściwej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania lub niepobranie podatku na podstawie takiej umowy jest możliwe pod warunkiem uzyskania od podmiotu zagranicznego certyfikatu rezydencji.

Przy weryfikacji możliwości zastosowania stawki preferencyjnej wynikającej z umowy, niepobrania podatku lub skorzystania ze zwolnienia płatnik jest zobowiązany do dochowania należytej staranności.

PRZYKŁAD

Osoba prawna (spółka A) będąca uczestnikiem umowy cash pooling w wyniku wzajemnych rozliczeń jest zobowiązana płacić miesięcznie odsetki podmiotowi, który jest rezydentem Niemiec (spółka B). Spółka A otrzymała od spółki B ważny certyfikat rezydencji, w związku z czym ma prawo do zastosowania stawki przewidzianej w umowie o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartej między Niemcami a Polską. Zgodnie z tą umową odsetki mogą być opodatkowane w państwie rezydencji, a także w państwie źródła, z tym że podatek pobierany w państwie źródła nie może przekroczyć 5 proc. kwoty brutto tych odsetek. Zatem spółka A pod warunkiem dochowania należytej staranności będzie uprawniona do zastosowania stawki preferencyjnej.

ODSETKI

Z Komentarza do Konwencji Modelowej OECD wynika, że postanowienia umów o unikaniu podwójnego opodatkowania w zakresie dotyczącym odsetek mają zastosowanie w przypadku, gdy podmiot uzyskujący odsetki posiada status rzeczywistego odbiorcy (beneficial owner), czyli jest podmiotem którego prawo do dysponowania otrzymaną płatnością nie ma wyłącznie charakteru formalnego.

Pojawiają się wątpliwości, czy podmiot otrzymujący odsetki (zazwyczaj pool leader) jest osobą uprawnioną do takich odsetek.

Pool leader będący pośrednikiem i organizatorem cash pooling nie może zostać uznany za właściciela wszystkich należności wpłacanych na konto grupowe, ponieważ nie jest uprawniony do dysponowania odsetkami według własnego uznania. Za rzeczywistych beneficjentów są uznawani inni uczestnicy umowy cash pooling w zakresie odsetek, które zostały naliczone od ich środków pieniężnych udostępnionych innym podmiotom w ramach wspólnego rozliczenia.

Może dojść do sytuacji, że pool leader będzie występował w dwojakim charakterze względem wypłacanych odsetek: jako podmiot zarządzający i pośredniczący oraz jako uczestnik systemu co do odsetek pochodzących z własnych środków.

Umowa cash pooling może również przewidywać sytuację, w której odsetki wypłacane są bezpośrednio uczestnikom wspólnego rozliczenia. Dlatego dokonując oceny możliwości zastosowania stawki preferencyjnej lub niepobrania podatku, należy każdorazowo przeanalizować umowę cash pooling i ustalić, jaki podmiot jest rzeczywistym odbiorcą wypłacanych odsetek.

ZDANIEM AUTORKI

Umowa cash pooling stanowi popularną formę zarządzania płynnością finansową podmiotów w grupie kapitałowej. Należy pamiętać o sposobie prezentacji transakcji i sald związanych z tą umową w sprawozdaniu finansowym, szczególnie u jednostek sporządzających rachunek przepływów pieniężnych. Ponadto szczególny charakter umowy niesie za sobą konsekwencje na gruncie prawa podatkowego, zwłaszcza w zakresie zastosowania preferencji podatkowych w podatku u źródła z tytułu zapłaty odsetek.

Agnieszka Jurcymierska-Pawlik, księgowa [w gliwickim biurze Rödl & Partner](#)